

BEDRÎ MEHMED EFENDİ

(ö. 1065/1655)

**Müderris, şair
ve dinî eserler bestekârı.**

Gaziantep'te doğdu. Küçük yaşta İstanbul'a geldi ve saraya alındı. Harem-i hümayunda "gılmânân-ı hâssa" arasına girdi. İlmî konulara olan ilgisi ve kabiliyeti sebebiyle kısa zamanda dikkati çekerek Enderun'daki derslere devam etmeye başladı. Tahsilini müderris (sonra şeyhülislâm) Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi'nin derslerine devam ederek sürdürdü ve ondan icâzetnâme aldı. Muharrem 1058'de (Şubat 1648) Esadzâde Seyyid Mehmed Efendi'nin yerine Karaçelebizâde Medresesi'ne müderris oldu. Aynı yıl IV. Mehmed'in tahta çıkışının ardından Rumeli kazaskerliğine tayin edilen Abdülaziz Efendi'nin tezkirecisi oldu. Daha sonra 1650'de Hâfız Paşa ve iki yıl sonra da Kılıç Ali Paşa medreselerinde müderislik yaptı. Bu görevinde iken Rebûlevvel 1065'te (Ocak 1655) vefat etti.

Devrinin önemli ilim adamları arasında yer alan Mehmed Efendi şiir ve müzik ile meşgul olmuş, bu sahada verdiği eserlerle de tanınmıştır. Bedrî mahlası ile kaleme aldığı manzumelerine bazı tezkire ve mecmualarda rastlanmaktadır. Şeyhî, *Vekâyiü'l-fuzalâ*'sında onun mürettep bir divanından bahsediyorsa da eserin nüshası bugüne kadar tesbit edilememiştir. Dinî müzik sahasında ise bestelediği **tesbih***lerle tanınmakla beraber bunlardan hiçbirisi zamanımıza ulaşmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mecmûa, Süleymaniye Ktp., Lala İsmail Paşa, nr. 593, vr. 8^a; *Safâyî*, *Tezkire*, İÜ Ktp., TY, nr. 1353, vr. 13^b-14^a; Belîğ, *Nuhbetü'l-âsar*, İÜ Ktp., TY, nr. 1182, vr. 7^a; Şeyhî, *Vekâyiü'l-fuzalâ*, İÜ Ktp., TY, nr. 81, s. 268; Güftü, *Teşrifâtü's-şuarâ*, Millet Ktp., Ali Emîrî-Manzum, nr. 1324, vr. 19^a-21^b; Ergun, *Türk Şairleri*, II, 760; a.m.f., *Antoloji*, I, 33, 71; "Bedrî (Aynıtablı)", *TDEA*, I, 373.



NURİ ÖZCAN

BEDRİYYE

(bk. ADİLİYYE).

BEDRİYYE

(بدرية)

Bedreddin Simâvî'ye

(ö. 823/1420)

nisbet edilen bir tarikat

(bk. BEDREDDİN SİMÂVÎ).

BEDRÜ'l-MEV'İD

(بدر الموعد)

**Hz. Peygamber'in müşriklerle
Bedir'de savaşmak için çıktığı sefer
(4/626).**

Uhud Gazvesi sonunda Ebû Süfyân savaş meydanından ayrılmadan önce müşümanlarla bir yıl sonra Bedir'de tekrar karşılaşmak istediklerini tehditkâr bir ifade ile söylemiş, Hz. Peygamber de bu teklifi kabul ettiğini Ömer'in gür sesiyle Ebû Süfyân'a duyurmuştu. Hicretin 4. yılında bu savaşa hazırlanma vakti geldiği halde Ebû Süfyân, şiddetli kuraklık sebebiyle yiyecek kıtlığını bahane ederek savaşa gitmek istemedi ve o sırada Mekke'ye gelmiş olan Nuaym b. Mes'ûd el-Eşca'i'ye müslümanları Bedir'e gitmekten vazgeçirmesi halinde yirmi deve vereceğini vaad etti. Bunun üzerine derhal Medine'ye dönen Nuaym müslümanları bu seferden vazgeçirmek için Kureyşliler'in yoğun savaş hazırlıkları içinde olduklarını mübalağalı bir şekilde anlatmaya başladı. Münafıklar tarafından da desteklenen Nuaym b. Mes'ûd'un propagandası önceleri etkili oldu. Ebû Bekir ile Ömer Hz. Peygamber'le konuşarak Bedir'e gidilmesi gerektiğini ifade ettiler. Hz. Peygamber'in ashâbı toplayıp hiç kimse katılmasa bile tek başına Bedir'e gideceğini söylemesi üzerine sahâbiler derhal savaş hazırlığına başladılar. Medine'de Abdullah b. Revâha'yı (veya Abdullah b. Abdullah b. Übey) vekil bırakan Hz. Peygamber sancağı Ali'ye verdi; on süvari ve 1500 piyade ile 1 Zilkade'de (4 Nisan 626) Bedir'e vardı. Söz verip de gitmemeyi gururlarına yediremeyen Kureyşliler de Ebû Süfyân kumandasında elli süvari ve 2000 piyade ile Mekke'den ayrıldılar. Ancak Ebû Süfyân yolda Nuaym b. Mes'ûd'un başarılı olmadığını ve müslümanların Bedir'e ulaştıklarını öğrenince yiyeceklerinin azlığını bahane ederek Uşfan'dan geri döndü. Bunun üzerine Mekke'de kalmış olan Kureyşliler onlarla alay ederek yiyecek endişesiyle geri döndükleri için kendilerine "ceyşü's-sevîk" (kavut ordusu) adını taktılar. Kureyş ordusunun Bedir'e gelmemesi üzerine Hz. Peygamber, yanlarında getirdikleri ticaret mallarını satmaları için müslümanlara izin verdi ve on altı gün sonra Medine'ye döndü.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *Megâzi*, I, 384-391; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 209-213; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 59-60; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 559-561.



MUSTAFA FAYDA

el-BEDRÜ't-TÂLÎ'

(البدر الطالع)

Şevkânî'nin

(ö. 1250/1834)

VIII. (XIV.) yüzyıldan**kendi zamanına kadar gelip geçen ve
hemen hepsi müctehid olan
âlimlere dair biyografik eseri.**

Tam adı *el-Bedrû't-tâli' bi-me'hâsini men ba'de'l-karni's-sâbi'* olan eserde müellif, VI. (XII.) veya VII. (XIII.) yüzyıldan sonra müctehid çıkmayacağına dair yaygınlaşan bir kanaatin yanlışlığını ortaya koymak maksadıyla, VIII. (XIV.) yüzyılın başından itibaren yaşadığı döneme kadar gelmiş geçmiş müctehid âlimleri ele alarak yenilerin eskilerden geri kalmadığını ispatlamaya çalışmıştır. Şevkânî, kitabının önsözünde kaydettiğine göre, müctehid seviyesinde olmamakla birlikte kendi çağdaşlarından olup ders aldığı, ders verdiği ve arkadaşlık ettiği bazı kimselerle diğer bazı şahısları da zaman zaman eserinde zikretmiştir. Kitapta âlimlerden başka bazı emîrler, halifeler, sultanlar, şairler, reisler ve âbidlere de yer verilmektedir. Biyografi sahibinin isim, lakap, nisbe, doğum ve ölüm tarihleri ile ilim ve meslek hayatı hakkında bilgi verilmekte, varsa şiirlerinden ve eserlerinden örnekler zikredilmektedir.

598 biyografi ihtiva eden eser, şahısların isimlerinden hareketle alfabetik olarak düzenlenmiş olup müellifin belirttiğine göre dört ay gibi kısa bir süre içinde yazılmış ve 2 Zilhicce 1213'te (7 Mayıs 1799) tamamlanmıştır. Eserde bu tarihten sonra vefat etmiş bazı kimselere de rastlanmakta, müellif hattı orijinal nüshadaki not ve eklerden bunların bizzat Şevkânî tarafından ilâve edildiği anlaşılmaktadır.

el-Bedrû't-tâli''in, kapsadığı dönem ve belli bir mezhebe münhasır olmaması bakımından, İbn Hallikân'ın VII. (XIII.) yüzyılın ortalarına kadar gelen biyografik eseri *Vefeyâtü'l-â'yân*'ın devamı mahiyetinde bir kitap olduğu söylenebilir.

Muhammed b. Muhammed b. Yahyâ Zebâre el-Yemenî esere *el-Mülhakkâtü't-tâbi' li'l-Bedrî't-tâli'* adıyla Zilhicce 1348'de (Mayıs 1930) tamamlanan bir zeyil yazmış, bu zeyilde meşhur Yemen âlimleriyle Şevkânî'nin zikretmediği kişilerden meydana gelen 441 biyografileri yer vermiştir.